

De pastorale methode

Herman IJzerman

Wij bevinden ons in de leefwereld van de mensen. De ontmoeting met de mensen is tot stand gekomen vanuit een verlangen of een belang van de mensen. Wij proberen dit verlangen en dit belang in de dialogische methode beter te verstaan. In deze dialoog zijn wij zelf voortdurend in het spel. Wij worden bepaald bij onze belangen en onze verlangens. Dat heeft tot gevolg dat wij soms onszelf moeten onderzoeken op de werking die onze eigen gebrokenheid heeft op onze omgang met de mensen.

De levens van de mensen weerspiegelen bijna altijd de gebrokenheid van het bestaan. Het maakt niet zo veel uit of het gaat om b.v. oudere Hollandse buurtbewoners of uitgeprocedeerde asielzoekers. Wij stuiten via deze persoonlijke gebrokenheid ook op de maatschappelijke structuren en soms is er heel duidelijk een verband te leggen tussen deze gebrokenheid en deze structuren. In onze werkmethode proberen wij dit persoonlijke te verbinden met het maatschappelijk door ons in andere lagen van de maatschappij present te stellen.

Ons wordt vaak gevraagd wat ons onderscheidt van b.v. het maatschappelijk werk of het opbouwwerk. Wij zijn van mening dat b.v. ook opbouwwerkers en maatschappelijk werkers net zo met de mensen omgaan. Het onderscheid is dat wij zoeken naar een omgangsvorm om de verlangens en belangen ook in verband te brengen met God zoals die zich kenbaar heeft gemaakt in de Joodse en Christelijke traditie.

Een mooi voorbeeld daarvan wordt ons gegeven in het Evangelie. In de manier waarop Jezus van Nazareth omgaat met de schare. De schare was een menigte mensen die voor de politieke en religieuze machthebbers niet interessant was. Zij zijn de 'surplus population', de mensen die zelfs niet meer interessant zijn als consument. Zij zijn lichamelijk en geestelijk geknakt en alleen gelaten. Door hun feitelijke aanwezigheid stellen zij aan Jezus de vraag: 'raak ons aan, genees ons, zie ons en maak ons beter, geef ons te eten.'

Jezus hanteert in de dialoog met hen de methode van het vertellen van gelijkenissen. Hij maakt gebruik van de beelden uit de wereld om hen heen. Dat doet Hij om via een verborgen werking hen te raken in hun gevoel, zodat zij uitgedaagd worden. Uitgedaagd om op eigen kracht te geloven in het leven, in de kwaliteit van het leven, dat ook voor hen is weggelegd. In het verhaal van het brood en de vissen laat hij hen zien dat je vanuit hetgeen je al bij je hebt, kunt delen en vermenigvuldigen. Hij laat ook zien dat je nooit over kracht en gevoel en God kunt spreken als je mensen niet te eten geeft. Zijn methode is de methode van het Koninkrijk der Hemelen. Het gaat erom dat de op aarde de tekenen van Gods liefde voor de mensen worden opgericht. De trilling van het Koninkrijk Gods wordt voelbaar als de gevoelens van de mensen in de schare worden geraakt. Als zij voelen dat de liefde van God ook voor hen is bestemd en zij gaan reageren. Dan komt de verborgen werking van de gelijkenis tot haar recht.

Wij bevinden ons met onze pastorale methode in de ruimte van de methode van het Koninkrijk der Hemelen. Dat is een ruimte waarin de mensen leren voelen en beseffen dat hun leven een kans biedt om het verleden te verwerken, van het heden te genieten en te hopen op de toekomst. De mens is drager van de Messiaanse tijd: verleden, heden en toekomst zijn geïntegreerd.

Rondom Jezus worden verschillende posities zichtbaar: de strenge gelovigen (Farizeeërs), de theologen (Schriftgeleerden), de religieuze leiders (Sanhedrin) en de leerlingen. Het Evangelie toont ons het proces waarin de leerlingen worden gebracht. In de spiegel van de strikvragen en de verzoeken worden de leerlingen geleid naar het lege moment. Als Jezus tenslotte wordt vermoord is dit van God uit gezien met meest dramatisch

teken dat op de aarde wordt opgericht: de gevestigde maatschappelijke en religieuze orde verdraagt zich niet met de methode van het Koninkrijk der Hemelen.

Er ontstaat van God uit gezien een leeg moment: de stilte, na de moord op de medemens. God is een kwetsbare vader, die niet meer kan helpen. Hij heeft zijn belofte aan Mozes geradicaliseerd. Hij heeft door de weg van de Messias de mens opnieuw willen wegroepen uit zijn natuurlijke doodsdrijf. Net zoals hij dat in het Oude Testament deed met het volk Israël, toen zij dansten rond het gouden kalf. Maar de mens heeft zich groot en breed gemaakt in de moord op de Zoon.

Zal er in God een nieuwe beweging op gang komen nu Hij opnieuw in aanraking is gekomen met het menselijk onvermogen? Hoe nu verder met deze kwetsbare vader? Dan zien wij dat de Geest die over de wateren zweefde en God inspireerde tot de schepping opnieuw adem geeft. Zij inspireert deze kwetsbare God tot een nieuwe daad. De opwekking van de Zoon uit de dood, de herschepping.

Het lege graf op Pasen dwingt de leerlingen, om te beginnen de vrouwen!, zich om te keren naar de wereld. In het lege graf is de Messias niet! Dat is de nieuwe beweging die van God uit op gang komt. De leerling wordt de messiaanse mens.

De spannende vraag is dan ook of de leerlingen door dit lege moment willen gaan en hun eigen verlangen en belangen durven spiegelen in de methode van het Koninkrijk. Dat is hen maar gedeeltelijk gelukt. Gaandeweg ontstaat er een breuk tussen hen. Deze breuk wordt zichtbaar als de Griekse weduwen vragen om een teken van de aarde: ‘: wij hebben honger, zie ons aan, raak ons aan’. De weg van Stefanus en Paulus maakt het scherpst zichtbaar wat het betekent door dit lege moment heen te gaan. Zij hebben de ruimte gemaakt om opnieuw de blik op de schare, op de wereld te richten. Zij zijn de dragers geworden van de Messiaanse tijd. Daarin hebben zij een nieuwe ontwerp aangereikt voor de kwaliteit van de geloofsgemeenschap als vormgeving van deze Messiaanse tijd. Paulus heeft dat het mooist en het scherpst onder woorden gebracht: In Christus is noch man noch vrouw, noch Jood noch Griek, noch heer noch slaaf(Galaten 3,28)

Ons werk bevindt zich in deze traditie en onze pastorale methode wordt dus bepaald door de Messiaanse tijd. In onze houding naar de mensen toe zijn wij getuigen van deze Messiaanse tijd. Dat betekent dat wij in het zoeken naar de behoefte achter vraag een scherp oog en gevoel hebben voor het zwakste belang en het meest miskende verlangen. Maar dat wij ook de methode van het Koninkrijk toepassen door te zoeken naar verborgen krachten van de mensen en hen op te roepen daarin weer te durven geloven. Zo wordt de Messiaanse tijd ook in hen vormgegeven. Soms ontstaat deze wederkerigheid niet en moeten wij ons onvermogen erkennen. In de methode van het Koninkrijk is in dat geval een troostrijke dimensie opgenomen. Jezus van Nazareth legt een directe verbinding tussen de schare en het Koninkrijk. Van God uit gezien kan hun bestaan niet meer kapot(Lk.6,20)

Rotterdam,31 augustus 2006

herman ijzerman.

Geraadpleegde literatuur

G.Agamben, Die Zeit, die bleibt, Frankfurt am Main, 2006

O.Noordmans, Gestalte en Geest, Verzamelde Werken VIII, p. 179-479, Kampen 1980

Slavoj Zizek & Glyn Daly, De politiek van het genot, Kampen 2004

Slavoj Zizek, The Puppet and the Dwarf, Massachusetts Insitute of Technology, 2003